

“Cada paraula havia estat sospesada des de l’origen de la seua nissaga”?

—Segurament, sí. Perquè per a mi aquest llibre és una declaració d’amor a la literatura. La frase segurament és una exageració, però la literatura sempre ho és, al capdavant.

—Aquest llibre és narrativa o assaig, o just el contrari? O dietari, també?

—És tot. Tot. Hi ha assaig, narrativa, ficció, hi ha més o menys dietari. Però no és cap calaix de sastre, sinó tot el contrari: l’he fet amb tota la intenció, per trencar els gèneres tradicionals. Perquè aquest tipus de gènere fronterer es fa en totes les literatures, llevat de la catalana. En certa manera, intentaré continuar-la, aquest tipus de literatura, sempre que em deixen. I, si no em deixen, també. La literatura és joc, al remat.

—Dieu que en literatura catalana no s’ha donat especialment aquest gènere, diguem-ne, fronterer? Per què?

—Perquè de vegades ens fa por allò que puga pensar el lector: els editors es posen en la seua pell i diuen “això no interessarà” o “no entra als mercats comercials”. Per què no? Provem-ho. Però en lloc de jugar a atrevir-se, a ser un poc més avantguardistes, en els últims anys els editors s’han tancat de banda. Tot ha d’entrar dins l’etiqueta corresponent: novel·la, poesia, assaig, literatura per a nanos... Si fóra per això, com és que en literatura infantil i juvenil tenim un llibre com *L’illa del tresor*? Perquè l’editor ha jugat.

—Detectem pugna editors-autors?

—No. El que passa és que, és clar, un editor no té —ni ho ha de pretendre— una societat benèfica, sinó una empresa que guanya diners. Però també ha de recordar que marca el cànon d’una literatura. Per tant, també ha de tenir molt en compte el que publica. En l’àmbit de la literatura espanyola, per exemple, hi ha una editorial, Pre-textos, que ho fa, i resulta que no li va gens malament. Però, és clar, primer ha arriscat.

—En el vostre cas, hi ha hagut un jurat que també ho ha fet.

—Exacte. A les bases del premi es parlava d’un tipus de literatura molt obert. I s’agraeix que el jurat optara per aquest camí. Se la va jugar.

“La literatura és dissidència, refugi i joc”

Josep Ballester (Alzira, 1961), escriptor amb tots els ets i uts, acaba de publicar ‘La mirada de Xahrazad’ (Ed. 3i4), premi Ciutat d’Elx 2005, una obra que trenca, conscientment, els compartiments entre gèneres literaris.

—Per què Xahrazad, en el títol?

—Com enganya Xahrazad el califa que la vol matar? Amb la paraula. Per tant, la idea era incidir en aquest joc de subversió i de persuasió mitjançant la paraula. Encara que sóc molt escèptic en moltes coses, crec que la paraula

la sempre acaba manant, que ella, la literatura, l’art, ens fan la vida un poc millor.

—No hi ha gaire gent que ho digui, ara, això...

—Però és que jo ho crec. I a més ho puc dir des d’un punt de vista personal:

jo pateix una malaltia greu, encara que ara no ho sembla, estranyíssima, i he passat un parell d'anys molt fotuts. I la paraula, la literatura, el fet de llegir i el fet d'escriure em van en certa manera "salvar": per a mi la paraula és dissidència en contra del poder, però també

pot ser en un moment determinat un refugi que t'ajuda a sobreviure en la realitat personal i en la realitat col·lectiva. I quan dic la paraula vull dir l'art en general.

—L'art és dissidència? Perquè també s'alia amb el poder...

—Però jo crec que l'art ha de ser sempre dissident, d'una manera o d'una altra. Sempre. Ha de posar granets de sorra en la maquinària del poder. Perquè és nefast quan els intel·lectuals s'hi alienen: sempre ha eixit malament. No crec que amb la paraula puguem aturar el poder, però sí posar-lo en dubte, o deixar-lo en ridícul. Ben mirat, pràcticament tota la literatura universal és una venjança contra el poder.

—Ens hem de llegir cada capítol del llibre per ordre? Podem obrir qualsevol pàgina i fer via?

—Només recomane que es llegeixi primer el prefaci, però, després, que cadascú agafi l'ordre que més li interessen. De fet està estructurat per a això: són, en definitiva, històries de gèneres diferents i que juguen a trencar l'estructura de la linealitat, a intentar, fent que cada text siga molt diferent a l'anterior i al següent, no embafar el lector. Jo pense que la literatura és dissidència, és refugi, però també és joc, i intente que la gent s'ho passe bé.

—Per què comenceu la ronda a Rússia, on, per cert, torneu després tot sovint?

—És una de les obsessions que tinc: m'estime molt Sant Petersburg; perquè hi he estat, però també per la literatura, per l'art, per la revolució... Sempre m'ha enlluernat el món de l'antiga Rússia i el posterior, i les seues contradiccions. Com és capaç, per exemple, Pere el Gran, de construir una ciutat, Sant Petersburg, en un lloc on no hi havia res: només aiguamolls. És clar que va costar moltes vides, aquest intent de crear un món a partir del no-res.

—A *La mirada de Xahrazad* hi desfilen escriptors, pintors... Preneu la seva veu?

—Exacte. Sempre m'ha interessat molt que un altre "jo" suplante la veu de qualsevol escriptor o personatge de la història de la humanitat, i veure la seua vida des del seu punt de vista, o des del que jo crec que és el seu punt de vista. Naturalment, faig ficció, però sempre en el requadre claríssim de no eixir-me de les seues constants: faig ficció, però no dic mentides.

—Diu Gustav Klimt, al vostre llibre: "Si algú vol saber alguna cosa de mi com a pintor, que és l'única cosa que paga la pena de tenir en compte, que mire atentament els meus quadres." Si volem saber alguna cosa de Josep Ballester...

—Crec que en aquest llibre hi ha molt de mi. Molt. Un pot estar parlant en la veu d'un altre, però evidentment també conta inquietuds pròpies. Tots els personatges dels quals tracte m'interessen per un motiu o per un altre: en certa manera, són un reflex de mi mateix, formen part del meu bagatge cultural i sentimental.

"Com enganya Xahrazad el califa que la vol matar? Amb un joc de persuasió i subversió: amb la paraula"

—I tant parleu de —o feu parlar la— Susan Sontag com l'Shreck, el pare Batllori o Saramago.

—Sí, és molt divers. En certa manera, faig una espècie de quadern de bitàcola: decidesc escriure d'un personatge per alguna raó: he llegit alguna cosa d'ell, o m'ha passat alguna cosa o el que siga. És la conseqüència d'una espècie de dietari ficcional.

—"No deu ser que tu [autor] ets una fantasia nostra?", feu que li preguntí un dels germans Karamazov a Dostoievski.

—Estic d'acord amb la revolta dels personatges. De vegades hi ha obres, personatges, que tenen tanta vida com la del seu autor. La literatura també és vida, no és una cosa a banda sinó una altra manera de mirar la realitat. I tan real com el que ens passa cada dia

—La bona literatura?

—És clar. Encara que tot forma part del paquet: cap literatura ni cap societat no es podria mantenir si no fóra per cadascuna de les peces que formen aquesta cosmovisió. Per exemple, la de la literatura catalana: és la que és, més bona o més dolenta, però és la nostra manera de veure el món; d'estar al món.

—Continueu fent poesia?

—Recentment, i després de nou anys, he tret *L'odi*. No és que no n'escriguera, de poesia, sinó que fins que no estic molt segur i molt convençut d'una cosa, no intente treure-la. Jo m'agafe el meu temps i ix quan ix. Però sempre treballo. Sempre estic escrivint.

—Sempre vol dir cada dia?

—Ho intente. I, si no, cada setmana. És que aquest és un ofici que no s'acaba d'aprendre mai. I per aprendre a escriure cal escriure molt. O, almenys, intentar-ho. Treballar molt. No vull traïr la meua obra, i el que intente és això, només: ser millor aprenent cada dia.

Núria Cadenes